

Lydskrivning af dansk med det internationale fonetiske alfabet

Af Holger Juul

This short article is written in response to the proposals presented in the paper by Schachtenhaufen in the previous volume of *Danske Studier*. It is argued that in general, and contrary to Schachtenhaufen's claims, the adaptations to the International Phonetic Alphabet (IPA) made in most descriptions of Danish phonetics and phonology are not in conflict with the principles put forward in the IPA Handbook. Furthermore, it is pointed out that most of Schachtenhaufen's proposals for a revised transcription standard for Danish appear to be without sufficient empirical foundation.

En udfordring for sprogstuderende har i årtier været at der var to slags lydskrift i brug for dansk, dels det særligt danske lydskriftalfabet *Dania*, dels det internationale fonetiske alfabet IPA (International Phonetic Alphabet). Man møder eksempelvis lydskriften *Dania* i *Den Store Danske Udtaleordbog* (Brink m.fl. 1991) og i den trykte udgave af *Den Danske Ordbog* (2003-2005; herefter DDO), mens internationalt orienterede beskrivelser af dansk fonetik og fonologi oftest har brugt IPA (fx Basbøll 2005, Grønnum 2005).

For femten år siden gav onlineudgaven af DDO (tilgængelig fra 2009) imidlertid samling over feltet, idet man her gik over til at vise udtaleoplysninger i IPA. Dette valg blev vistnok truffet af rent tekniske grunde, idet ikke alle *Daniategn* indgår i det internationale unicode-tegn sæt. Uanset hvad årsagen var, har dette skifte haft den glædelige konsekvens at det er blevet meget lettere at tilegne sig viden om dansk udtale. Nu bruger den vigtigste moderne danske ordbog cirka samme sæt af lydskrifttegn som de vigtigste studier af udtalen i moderne dansk, og tilmed har man i DDO's onlineudgave adgang til indtaling af de fleste opslagsord. Dermed kan man både lytte til standardudtaler og se disse repræsenteret i lydskrift. Også Becker-Christensens (2021) værk om bogstav-lydrelationer i dansk bruger IPA og ikke som tidligere *Dania* (fx Becker-Christensen 1988).

Med det forslag til en ændret dansk IPA-praksis som fremsættes af Ruben Schachtenhaufen i *Danske Studier* 2023 (Schachtenhaufen 2023; herefter RS), har sprogstuderende og andre med interesse for dansk udtale nu igen to systemer at vælge mellem – eller måske snarere: forvirres over. RS

udtrykker utilfredshed med de gængse tilpasninger af IPA i litteraturen om dansk fonetik/fonologi og foreslår en række revisioner som han mener vil være i bedre overensstemmelse med principperne for IPA sådan som de er beskrevet i den internationale fonetikersammenslutnings håndbog (IPA 1999).

Jeg har som medforfatter til lærebogen *Udtalt* (Heegård m.fl. 2021) været med til at videreføre den hidtidige brug af IPA til dansk, og jeg har derfor læst RS' kritik med interesse, men også med undren over revisionsforslagenes begrundelser – og nogle gange *mangel* på begrundelser. I det følgende vil jeg gøre rede for hvorfor jeg må sige nej tak til stort set alle forslagene.

Indledningsvis må jeg gøre opmærksom på at jeg ikke identificerer mig som fagfonetiker, men jeg har gennem en årrække undervist i fonetik på uddannelsen i audiologopædi på Københavns Universitet, jeg har som læseforsker beskæftiget mig med relationen mellem bogstaver og lyde i dansk (bl.a. som ophavsmand til websitet bogstavlyd.ku.dk), og jeg har ved en del lejligheder bidraget til beskrivelsen af moderne dansk udtale.

Problemet ifølge RS

RS gør gældende at hvis man »vil bevare den internationale sammenlignelighed og inkludere de nyeste faglige indsigter, må man jævnligt revidere sin lydskriftstandard for at holde den up to date med både officielle konventioner og internationale trends« (RS s. 23). Hovedanken mod den danske IPA-tradition er at den ikke har fulgt de løbende revisioner af IPA, og at man altså har forsømt at »justere standarden i takt med de officielle ændringer i IPA-skemaet og IPA's principper« (ibid.). Som læser kan man her få indtryk af et dansk fonetiskmiljø der har sovet i timen mens der skete vigtige ting og sager internationalt. Sådan vil jeg nu ikke beskrive historien. Den seneste IPA-kongres blev afholdt i Kiel i 1989 – og ti år senere udkom så den seneste udgave af IPA-håndbogen (IPA 1999), der bygger på og formidler de beslutninger der blev truffet i Kiel. Så vidt jeg forstår, ventes den næste IPA-kongres afholdt i 2029. Som det turde fremgå, er fonetikeres lydskrivningspraksis ikke et af de videnskabelige felter der udvikler sig med størst hast. Det er der mange udmærkede grunde til. Men når RS taler om »moderne IPA« (s. 57) og om »de nyeste officielle IPA-principper« (s. 25), refererer han altså til transskriptionsnormer der blev vedtaget for 35 år siden.

Min egen fonetiklærer på lingvistikstudiet på Københavns Universitet i starten af 1990'erne, Oluf Thorsen (1928-2006), deltog ved IPA-kongressen i Kiel og fortalte flere gange om sin indsats ved den lejlighed. Både jeg og flere studiekammerater husker ikke mindst udsagnet *Jeg kæmpede som en løve*. Vi er ikke enige om hvorvidt kampen gjaldt indførelsen af et særskilt vokaltegn for åben a-lyd som i *lar*me eller indførelsen af diakritiske tegn til markering af fortis-lenis-dimensionen i udtalen af konsonanter. Begge forslag blev i hvert fald stillet – og stemt ned (IPA 1989). Denne anekdote blot for at vise at det danske fonetikmiljø tilbage i 1989 på ingen måde var isoleret fra det internationale fonetikersamfund.

RS holder den danske IPA-tradition op mod den IPA-praksis der benyttes »i artikler der er officielt godkendt af IPA« (s. 32), og finder at den strider mod den praksis man finder i disse artikler. Det fremhæves at de nævnte artikler er officielt godkendte i og med at de har været publiceret i den internationale fonetikersammenslutnings tidsskrift JIPA. Dette gælder imidlertid også en beskrivelse af dansk hvor man finder stort set alle de notationstræk som RS tager afstand fra, nemlig Grønnum (1998).

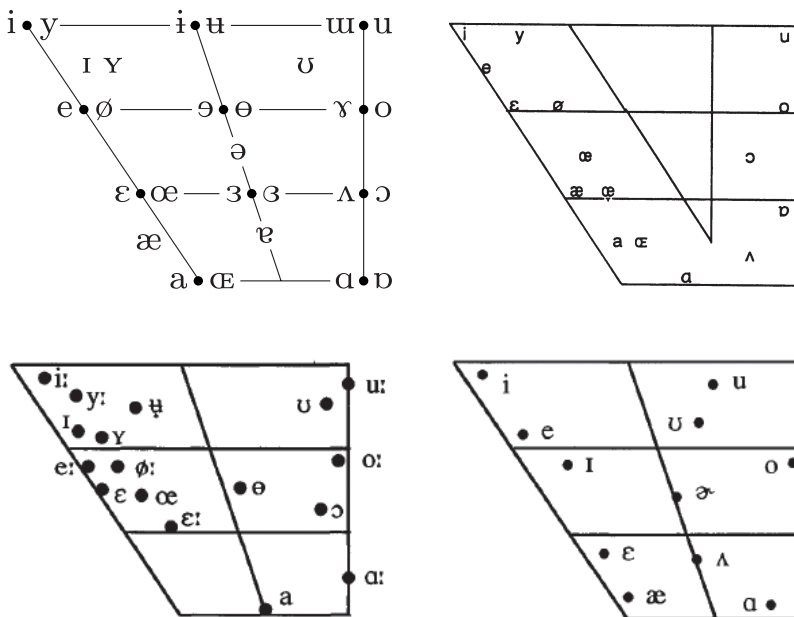
Alt i alt kan jeg ikke godtage grundlaget for at fremstille den danske IPA-tradition som ude af trit med »officielt IPA«. Men på trods af dette kan RS' revisionsforslag jo godt være fornuftige alligevel. Derfor vil jeg i det følgende se nærmere på nogle af disse.

»Uoverensstemmelser«

RS påpeger (s. 24) at selv om det danske ord *tjat* og det engelske ord *chat* har næsten samme udtale, så lydskrives de forskelligt - dansk [tjad] (fx i Heegård m.fl. 2021) vs. engelsk /tʃæt/. Som det ses, er kun det første lydskrifttegn det samme, og selv klammerne om lydskriften er forskellige. RS omtaler disse forskelle som »uoverensstemmelser« mellem den danske og den internationale IPA-praksis. Det er efter mine begreber en fordrejet fremstilling.

Sagen er at en transskription altid består både af symboler (lydskrifttegn) og af konventioner for hvordan man skal fortolke disse symboler (jf. IPA 1999, Appendiks 1, princip nr. 7). Det er en misforståelse at tro at man, når man bruger international lydskrift, blot skal kende de universelle lydverdier for tegnene i det fonetiske alfabet, og at man derfor kan forvente at samme lyd på tværs af sprog altid vil være repræsenteret af det samme symbol.

Behovet for konventioner til fortolkning af symbolerne er tydeligt når man ser på vokalerne i IPA-håndbogens forskellige sprogeksempler. Når man kender referencerammen for vokaler (kardinalvokalskemaet), giver de anvendte symboler en ide om vokaltegnenes lydværdi i det enkelte sprog, men hvis man har brug for en mere præcis fortolkning, må man se på tegnets placering i kardinalvokalskemaet. Se eksemplerne i Figur 1, der viser kardinalvokalskemaet samt placeringer af danske, svenske og engelske monoftonger i samme.

Figur 1. Kardinalvokalskemaet fra IPA's seneste lydskriftsoversigt, 2015 (øverst tv.), danske vokaler fra Grønnum 1998 (øverst th.), svenske vokaler fra IPA 1999 (nederst tv.), engelske vokaler fra IPA 1999 (nederst th.).

Det er en mulighed at angive vokalernes kvalitet med symbolerne som de fremgår af kardinalvokalskemaet suppleret med diakritiske tegn. På den måde kan man aflæse lydværdierne uden at skulle sætte sig ind i sprogspecifikke konventioner. Men diakritiske tegn opleves ofte som upraktiske når man skal lydskrive og aflæse vokaler igen og igen. I de fleste

tilfælde er det nemmere for alle at man bruger simple symboler – og så indføre konventioner for hvordan de skal forstås.

Disse konventioner er ikke mejslet i sten. Konventioner er jo netop et sæt vedtagelser som man enes om, og de kan selvfølgelig diskuteres og ændres. Men brugen af konventioner i dansk IPA som anvendt i fx DDO er ikke ude af trit med internationale lydskriftprincipper. Begynderen kan undre sig over at se symbolet [a] brugt for vokalen i det danske ord *tjat*, når man i engelsk tradition bruger [æ] for vokalen i *chat*. Men det skyldes altså blot at man følger lidt forskellige konventioner – og man kan med cirka lige stor ret mene at engelske fonetikere burde gå over til [a], som at danske fonetikere burde gå over til [æ].

De samme principielle forhold gør sig gældende for konsonantsymboler. Her vækker det rigtigt nok ofte undren når man i dansk IPA bruger [b, d, g] for ustemte lukkelyde, når disse symboler i de fleste sprog bruges for stemte lukkelyde og er specificeret som stemte i IPA-skemaet. Men også her hører der konventioner med. I IPA-håndbogens første sprogilustration (amerikansk engelsk) kan man eksempelvis læse at »[b, d, g] have little or no voicing during the stop closure ...«. Så det er altså ikke helt uhørt at bruge disse symboler for ustemte lyde. En betydelig fordel ved denne konvention i dansk er at tegnene [p, t, k] så kan bruges til aspirerede lukkelyde. Derved undgår man at skulle bruge diakritiske tegn til markering af aspiration. Dette gør lydskriften lettere at læse og skrive for den der har gjort sig bekendt med konventionen – og det er da også et eksplicit IPA-princip at man så vidt muligt skal notere indbyrdes distinktive lyde (hvad [p, t, k] vs. [b, d, g] er i dansk) uden diakritiske tegn (jf. princip 4a i IPA 1999; Appendix 1).

RS foretrækker at notere b-, d- og g-lyd med symbolerne /p/, /t/ og /k/ for at undgå tegn der i IPA-skemaet er anført som symboler for stemte lyde. Prisen er at der så må indføres mere komplekse notationer for p-, t- og k-lyd – RS foreslår /p^h ts k^h/. Man kan vurdere fordelene og ulemperne ved dette valg forskelligt, men at påstå at IPA »misrepræsenteres« i danske lærebøger (RS s. 57) er efter min mening at gøre uenigheder om symbolvalg til et tungere anliggende end de behøver at være.

Bemærk at betegnelserne b-, d- og g-lyd fungerer netop fordi vi som sprogbrugere forbinder disse lyde med bogstaverne b, d og g. Bogstavet k har ganske vist [g] som såkaldt *betinget udtale* (Juul 2016) og er endda den hyppigst anvendte stavemåde for g-lyd (se bogstavlyd.ku.dk). Men dette gør ikke sprogbrugere tilbøjelige til at omtale g-lyd som »en k-lyd«.

Skellet mellem standardudtaler og betingede udtaler er vigtigere end bogstav-lyd-forbindelsernes hyppighed.

Enigheder

Jeg er ikke uenig med RS på alle punkter. Inventaret af lyde i moderne dansk udtale som behandles af RS, er cirka det samme som det man finder behandlet i lærebogen *Udtalt* (Heegård m.fl. 2021). Uenighederne handler altså ikke så meget om hvilke lyde der skal lydskrives, som om hvilke symboler der skal benyttes. Mange lyde, fx hæmmelyde og nasaler, er der enighed om.

Når det gælder notationen af dansk v-lyd, følger RS endda den hidtidige danske IPA-praksis ved at foretrække [v] selv om dette tegn i IPA-skemaet er anført som symbolet for en labiodental hæmmelyd. Den danske v-lyd er normalt en *approximant*, og for denne lyd findes der et særskilt IPA-tegn [ʋ], som man derfor helt klart må bruge hvis man vil begrænse antallet af sprospecifikke konventioner – sådan som det ellers er RS' program. På dette punkt anerkender RS (s. 50-51) det praktiske hensyn at v-tegnet rent grafisk er lettere at skelne fra u-tegnet end IPA-tegnet for labiodentale approximanter. For lydskriftbrugere der ikke kender til dansk udtale, og ikke sætter sig tilstrækkeligt ind i danske lydskriftkonventioner, kan dette valg føre til den misforståelse at dansk v-lyd er en hæmmelyd. Den samme misforståelse opstår jævnligt hos danske fonetikstuderende. Men vi er enige! Selv med risikoen for misforståelser fungerer tegnet [v] bedre i praksis end [ʋ].

Det empiriske grundlag

Trods hensigtserklæringen om at »inkludere de nyeste faglige indsigter« i valget af lydskriftsymboler, fremstår RS flere steder relativt uinteresseret i det empiriske grundlag for de revisionsforslag der præsenteres. Eksempelvis får vi uden henvisning til artikulatoriske undersøgelser eller andre oplysninger om hvad påstanden bygger på, at vide at »[d]et bløde *d* udtales typisk med både korona og bagtunge let hævet, og det kan således bedst beskrives som en biartikuleret lyd, en koronal-velær vokoid« (s. 48). Min egen fornemmelse er helt klart at den koronale gestus (hævet tungeblad) er den primære, mens den velære indsnævring (den hævede bagtunge) er

sekundær (dvs. mindre). Dette bekræftes af den røntgenprofil der vises for dansk [ð] i Grønnum 2005 (figur 7.20). IPA-tegnet [ð] står i udgangspunktet for en dental hæmmelyd (dvs. ikke en vokoid) og er således ikke helt præcist, men det viser i hvert fald en lyd med hævet tungeblad. Det gør RS' foreslåede symbol [ɣ] ikke, da dette er tegnet for en urundet halvhøj bagtungevokal.

RS anfører til støtte for sit forslag at placering af det bløde *d*'s akustiske egenskaber i et F1-F2 plot viser at lydens kvalitet svarer til en centraliseret bagtungevokal (Juul m.fl. 2016). Det er rigtigt nok – men det er betænkeligt at lade den citerede undersøgelse, som jeg selv var med til at gennemføre, danne grundlag for en så markant ændring af dansk lydskrivningspraksis. Undersøgelsens målinger var baseret på 26 informanternes *syllabiske* bløde *d*-lyde i ord som *skride*, *brede*. Ikke-syllabiske forekomster som i *mad*, *klud* blev ikke undersøgt, og vi målte heller ikke på F3, som også kan være relevant.

Det er muligt at udtalen af blød *d*-lyd er ved at ændre sig, sådan at den koronale gestus hos nogle talere er ved at forsvinde. Men skal vi ikke lige have dokumentationen på plads før vi diskuterer hvordan denne lyd bedst kan noteres i IPA? Tegnet [ɣ] er sjældent brugt i notationen af dansk udtale, men jeg vil personligt foretrække at reservere det til urundede *o*-lyde, som jeg på det seneste har bemærket hos flere talere som en del af en generel tendens til afrunding af de danske bagtungevokaler. Der er for mig at se brug for flere og grundigere undersøgelser af moderne dansk udtale før vi *måske* ændrer på den hidtidige danske IPA-praksis på dette punkt.

Også når RS foretrækker at omtale det danske stød som *knirkestemme* (engelsk: creaky voice) og at repræsentere det med en understillet tilde, der er IPA's diakritiske tegn for dette fænomen, savner jeg overvejelser om det empiriske grundlag. Det er korrekt at stødet er blevet beskrevet som *en slags* knirkestemme (se fx forskningsoversigten i Grønnum 2023). Men det betyder ikke at det er rimeligt at sætte lighedstegn mellem stød og knirk. Knirkestemme er et fænomen der kan forekomme hos talere i alle sprog, mens stød er et fænomen der forekommer i meget få sprog.

Når man i dansk IPA-praksis har brugt et ikke-internationalt tegn for dansk stød, er det fordi IPA ikke tilbyder et passende tegn. Det kan man måske gøre noget ved på den næste IPA-kongres – men jeg synes ikke vi indtil da skal lade som om stødet slet ikke findes, endsige give fonetikere i andre lande indtryk af at knirkestemme er distinktivt i dansk. Hvis vi ikke bruger et særskilt stødtegn som fx det hævdede symbol for glottalt

lukke (den gængse danske IPA-praksis), fx ordet *syl* noteret [sy:[?]l], og i stedet bruger understillet tilde [sy :l] som RS foreslår, så får vi en flertydig notation når knirkestemme forekommer i ord der *ikke* har stød (hvilket er meget udbredt; Abdelli-Beruh m.fl. 2014). Med RS' praksis vil man ikke kunne afgøre om der menes stød eller knirk når stemmelogopæder noterer udtalen af vokaler og andre sonorante lyde med understillet tilde.

Fonetisk og fonologisk notation

RS anbefaler at bruge skråstreger om grov/bred lydskrift frem for skarpe klammer, som er det gængse i den eksisterende danske IPA-praksis – jf. eksemplet dansk *tjat* [tjad] vs. engelsk *chat* /tʃæt/ ovenfor. RS er her i overensstemmelse med en international praksis der sætter lighedstegn mellem distinktive foner (som der er fokus på i grov/bred lydskrift) og det fonologiske begreb fonem. IPA's håndbog er desværre ret ulden på dette punkt, fx når det hedder at "A connected text represented in terms of phonemes is known as a 'phonemic transcription', or, almost equivalently, a 'broad transcription'" (IPA 1999; s. 28). Hvad der menes med "almost equivalently" forklares ikke.

Det er ikke stedet her til en indgående diskussion af beskrivelsesniveauer – men lad mig kort anføre hvorfor jeg fortsat finder det mest meningsfuldt at reservere skråstregsmarkeringen til repræsentationer af det sprogbrugerne »har i hovedet« (det fonologiske niveau) og de skarpe klammer til repræsentationer af det der »kommer ud af munden« (det fonetiske niveau) (O'Grady m.fl. 2017; s. 79). Det betyder eksempelvis at en fonemnotation skal vise at den syllabiske m-lyd sidst i ordet *klubben* ['klubm̩] er den fonetiske manifestation af to fonemer: /klubən/. Bemærk at assimilationen af /n/ til den foranstående labiale lukkelyd (sådan at udtalen bliver en bilabial nasal, altså en m-lyd) ikke repræsenteres på fonemniveau. Når der kommer en m-lyd ud af munden på en sprogbruger, betyder det altså ikke nødvendigvis at denne lyd er repræsenteret som et /m/-fonem i vedkommendes fonologiske ordhukommelse – det mener jeg netop *ikke* at den er i dette tilfælde.

Jeg er enig med RS i at grov/bred lydskrift bør fokusere på distinktive lyde, dvs. lyde der adskiller ord/ytringer med forskellig betydning. I håndbogens amerikansk engelske eksempel anføres det eksempelvis som en konvention at amerikansk [ɫ] er velariseret, uden at denne velarisering markeres i lydskriften. For amerikansk engelsk vises et eksempel på både »broad« og »narrow« transskription af et tekststykke, og det påstås at de

anførte konventioner er inkorporeret i »narrow«-udgaven – men heller ikke her markeres velariseringen af l-lyde. Håndbogen fremstår på dette punkt (og flere andre som jeg ikke kan gå ind på her) ikke særlig stramt redigeret. Det kan være en årsag til at håndbogens anbefalinger ikke altid er helt klare – men det er måske ikke så mærkeligt når man tager i betragtning at håndbogen er resultatet af et langstrakt gruppearbejde mellem internationale kolleger der har skullet enes.

Jeg mener dog at RS formidler en decideret fejlslæbning når han s. 28 anfører at man i (underforstået bred) IPA »kun« skal skelne de lyde der er distinktive. Håndbogens princip 4b siger at »When two sounds are very similar and not known to be employed in any language for distinguishing meanings of utterances, they should, as a rule, be represented by the same symbol« (IPA 1999, Appendix 1; min fremhævelse). Jeg kan ikke se at denne formulering udtrykker noget forbud mod at repræsentere lyde forskelligt der i det enkelte sprog ikke er distinktive. Princip 4b taler om lydforskelle der ikke er distinktive i *noget* sprog.

Som det er fremgået, er jeg helt enig i at det oftest er hensigtsmæssigt at gøre en lydskrift overskuelig ved at redegøre for ikke-distinktive forskelle under konventioner. Men der kan være grænsetilfælde. Et sådant grænsetilfælde er det når man i den hidtidige danske IPA-praksis bruger særskilte symboler for lang og kort a-lyd i fx *mase* [ˈmæ:sə] vs. *masse* [ˈmasə]. Man kan i mange sammenhænge godt nøjes med det ene symbol (enten [æ] eller [a]), hvis længdeforskellen (markeret i lydskriften af de kolon-agtige prikker) betragtes som den primære (distinktive) forskel på ordenes udtale. Men kan man med håndbogen i hånden påstå at det er decideret forkert at bruge forskellige symboler? Nej, bestemt ikke. Der er tilfælde hvor de to lyde faktisk *er* distinktive eller i hvert fald nærved – jf. eksempler som *jah* [ˈja:] vs. *jage* [ˈjæ:æ] (Heegård m.fl. 2021). Og det kan være hensigtsmæssigt at opretholde notationsforskellen for lang og kort a-lyd i dansk hvis man ønsker at tydeliggøre at lydene også i moderne dansk har forskellig kvalitet (Juul m.fl. 2016; Thøgersen 2013).

Afslutning på debatten

Det er væsentligt at diskutere hvordan vi enklest og mest konsistent og hensigtsmæssigt kan repræsentere det danske lydssystem, og vi skal selvfølgelig ikke lukke os om os selv. I den forstand er RS's bestræbelser velkomne og forfriskende.

RS påpeger korrekt at brugen af et hævet s-symbol ikke (længere) er en mulighed hvis man vil følge IPA-håndbogens anvisninger loyalt. På trods af dette er man i den danske IPA-praksis ufortrødent blevet ved at vise forskellen på aspireret (»tør«) og affrikeret (s-agtig) dansk t-lyd med et hævet h eller s: [t^h] vs. [t^s]. Vi kunne vælge at rette ind ved at bruge [t^h] (som IPA-håndbogen stadig tillader) overalt og så anføre det som en konvention at lukket opløses med affrikation (en s-fase). I grov lydskrift som i DDO og Udtalt er der dog ikke noget problem, eftersom t-lyde her blot noteres [t]. Det er da en mulighed at notere t-lyd [ts], som RS foreslår, men så bliver parallellen til de andre aspirerede danske lukkelyde (p-lyd og k-lyd) uklar. Og for øvrigt bliver det svært at skelne *pita* (udtalt med kort i-lyd) fra *pizza*. Med RS' løsning ville begge ord, så vidt jeg kan se, skulle noteres ['p^hitsæ] selv om der ikke er tale om homofoner.

Et andet kritikpunkt hvor jeg giver RS ret, er at det ikke er optimalt når vi i *Udtalt* (Heegård m.fl. 2021) noterer ord som *tjat* med [tj]. Det er her en underforstået konvention at [j] smelter sammen med foranstående s-lyd og manifesteres som [ç] – og s-lyden er desuden underforstået i notationen [t], som ikke tydeliggør t-lydens affrikationsfase. Jeg vil gerne medgive at det nok havde været bedre at notere ordet med [ç] i stedet for [j].

Det vigtigste formål med lydskrift må være at give brugbare informationer om udtale. At være så loyal som muligt over for anbefalingerne i IPA-håndbogen er for mig at se et sekundært hensyn. Tingene bliver vendt på hovedet når RS hævder at danske lærebøger i fonetik »misrepræsenterer« IPA. Det er IPA der skal repræsentere – og det der skal repræsenteres, er dansk og alle de andre sprog i denne verden. Lydskrift er et redskab, ikke en religion.

Jeg har i denne replik forsøgt at forklare hvorfor jeg gennemgående ikke kan tilslutte mig RS' forslag til en ændret dansk IPA-praksis. Der er yderligere spørgsmål som kunne have været diskuteret, fx: Bør IPA markere det når konsonantsymboler bruges for stavelsesbærende lyde (som i eksemplet *klubben* ovenfor), og når vokalsymboler bruges for ikke-syllabiske lyde? Er danske lukkelyde lenis eller fortis (RS betvivler s. 39 holdbarheden af beskrivelsen hos Fischer-Jørgensen 1969, men uden at anføre empiriske belæg), og hvordan skal dette vises i IPA? Disse spørgsmål kan vi tage op en anden gang. Vi kan også lade dem ligge.

Det sidste lægger RS op til i et blogindlæg på websitet schwa.dk, som jeg for øvrigt kan anbefale som en værdifuld resurse for alle med interesse for fonetik og fonologi. Her fortæller han i december 2023 at han de sidste to år ikke har »hørt nye argumenter eller fået påpeget forhold som

jeg ikke allerede har overvejet, diskuteret, analyseret og taget stilling til. Så nu vil jeg lægge lydskriftdiskussionen på hylden for en stund og fokusere på andre og måske mere interessante emner ;» («<https://schwa.dk/lydskrift/utillpasset-ipa-anno-2023/>).

Dette forekommer mig at være en glimrende plan. Der er nok at tage fat på. Tør man håbe på nærmere undersøgelser af det bløde *d*?

Litteratur

- Abdelli-Beruh, Nassima B., Lesley Wolk & Dianne Slavin. Prevalence of vocal fry in young adult male American English speakers. *Journal of Voice*, 28, (2), 185-190. 2014.
- Basbøll, Hans. *The phonology of Danish*. Oxford 2005.
- Becker-Christensen, Christian. *Bogstav og Lyd. Dansk retskrivning og rigsmålsudtale*. København 1988.
- Becker-Christensen, Christian. *Dansk Retsskrivning. Bogstav – Lyd – Bogstav*. Odense 2021.
- Brink, Lars, Jørgen Lund, Steffen Heger & Jens Normann Jørgensen. *Den Store Danske Udtaleordbog*. 1991.
- Fischer-Jørgensen, Eli. Voicing, Tenseness and Aspiration in Stop Consonants, with Special Reference to French and Danish. *Annual Report of the Institute of Phonetics University of Copenhagen*, 3, 63–114. København 1969.
- Grønnum, Nina. Danish. *Journal of the International Phonetic Association*, 28, (1-2), 99-105. 1998.
- Grønnum, Nina. *Fonetik og fonologi. Almen og dansk*. 3. udgave. København 2005.
- Grønnum, Nina. Three quarters of a century of phonetic research on common Danish stød. *Nordic Journal of Linguistics*, 46, (3), 299–330. 2023.
- International Phonetic Association. Report on the 1989 Kiel Convention: *Journal of the International Phonetic Association*, 19, (2), 67-80. Leeds 1989.
- International Phonetic Association. *Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet*. Cambridge University Press. 1999.
- Juul, Holger. Hvornår er et ord lydret? *Kognition & Pædagogik*, 99, 40-54. 2016
- O’Grady, William, John Archibald, Mark Aronoff & Janie Rees-Miller (red.). *Contemporary Linguistics. An introduction*. 7. udgave. Bedford 2017.
- Heegård Petersen, Jan, Holger Juul, Nicolai Pharao & Marie Maegaard. *Udtalt. En introduktion til dansk fonetik*. Frederiksberg 2021.
- Schachtenhaufen, Ruben. Utilpasset IPA. *Danske Studier 2023*, 21-61. København 2023.
- Thøgersen, Jacob. Det flade a i prestige- og i hverdagssprog. Har »det flade a« sejret? *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Vol. 14*, 423-438. 2012

